

DESCOPERIRI ASTRONOMICE PRIN CALCUL

Virgil V. SCURTU*

1. Generalități

Primele descoperiri anticipate de anumite calcule putem spune că sunt descoperirile celor doi sateliți ai stelelor Sirius și Procyon. Încă Bessel, fondatorul astrometriei moderne, a anticipat înainte de moartea sa prematură, existența acestor sateliți, din mișcarea oscilatorie proprie a stelelor respective. Satelitul lui Siurius a fost descoperit totuși întâmplător de cunoscutul constructor de refractoare Alvan Clark pe când examina calitatea unui nou refractor, în anul 1862. Satelitul lui Procyon a fost descoperit abia în anul 1896 de John Martin Schaeberle, cu marele refractor de 91 cm diametru de la observatorul Lick, opera a aceluiaș constructor, pe atunci cel mai mare din lume (în anul următor va fi dat în exploatare și refractorul de 102 cm de la Yerkes, care este până azi cel mai mare refractor în exploatare). Dar mai mare senzație a produs descoperirea planetelor de dincolo de Uranus.

2. Noutăți despre descoperirea lui Neptun

Toată povestea descoperirii lui Neptun este pe larg descrisă în cartea lui Willy Ley "Observatorii Cerului" apărută în Limba Română în anul 1968 în traducerea dr. V.Nadolschi. Din această poveste cel mai senzațional aspect este rivalitatea dintre cei doi astronomi care au calculat independent pozițiile viitoarei planete, John Couch Adams, în Anglia, și U.J.J. Leverrier, în Franța. Inițial, deoarece descoperirea efectivă a lui Neptun s-a făcut de către Galle de la Berlin, după efemerida lui Leverrier, contribuția lui Adams nu a prea fost recunoscută. Apoi aprecierile celor doi astronomi s-au echilibrat, deși unele comentarii critice s-au menținut și peste mai bine de 100 ani. Astfel cunoscutul astronom Fred Hoyle scria următoarele în cartea "Galaxii, Nuclei și Quasari", apărută în Limba Română în același an 1968": Istoria științelor este plină de cazuri asemănătoare, de tineri cercetători care, decepționați, renunță să publice teorii interesante, ulterior confirmate ca fiind fundamentate. Ce sfat se poate da, ce se poate recomanda în asemenea cazuri? Să ne amintim exemplul uluitor al lui John Couch Adams, în legătură cu descoperirea planetei Neptun..." Această era concluzia cam unanimă până la finele secolului trecut, când s-au descoperit în arhivele Observatorului GREENWICH unele lucrări ale lui Adams, din care s-a tras concluzia că acesta nu a prezis suficient de precis poziția lui Neptun, care a fost descoperit la 1 grad distanță de poziția calculată de Leverrier, și la 12 grade distanță de poziția prezisă de Adams.

3. Un Leverrier român: Dr. Victor Nadolschi

După descoperirea telescopică a lui Neptun s-a ivit ideea posibilității unei planete transneptuniene, și mai mulți astronomi, printre care au excelat doi americani, William Henry Pickering și Percival Lowell, cercetări care se părea că s-au terminat prin descoperirea în anul 1930 a lui Pluton, de către William Clyde Tombaugh, la Observatorul Lowell. Spre sfârșitul secolului trecut, după precizarea masei lui Pluton, de 500 ori mai mică decât masa Pământului și după descoperirea mai multor obiecte transneptuniene, s-a pus problema dacă Pluton și aceste noi obiecte sunt planete adevărate, în sensul clasic al problemei, și s-a ajuns la concluzia că nu sunt planete clasice, ci obiecte numite ulterior planete pitice sau obiecte transneptuniene, care fac parte dintr-un nou brâu de asteroizi, numit Centura Kuiper. Dar, încă în anul 1979 Dr.Victor Nadolschi, aflat la pensie la Ardeoani, județul Bacău, a calculat orbita unei noi planete, din perturbațiile a 4 comete,

* Astrofizician pensionar, Iași 2012.

deci după metoda propusă de Flaammarion, pe la finele secolului XIX. Lucrarea sa, care are 17 pagini a apărut într-un buletin al Muzeului de Științele Naturii din Bacău, dar nu au intrat în atenția astronomilor profesioniști. Pe atunci eu mă îndoiam de existența acestei planete, ca și de statutul de Planetă mare a lui Pluton, concluzie care a fost confirmată de decizia Uniunii Astronomice Internaționale de la Praga, din august 2006. Acum, dacă considerăm că planeta X1 calculată de Nadolschi este un alt obiect transneptunian, ca multe asemenea corpuri deja descoperite, problema devine interesantă și ar fi bine dacă s-ar găsi astronomi care să o caute pe cer, de preferință astronomi Români.

Bibliografie

1. Hoyllfred, 1968, *Galaxii, Nuclee și Quasari*, București.
2. Ley Willy, 1968, *Observatorii Cerului*, București.
3. Nadolschi Victor, 1979, *Orbita planetei transneptuniene X1*, Bacău.
4. Scurtu, Virgil V., 2011, *Istoria creșterii și descreșterii planetei X (Pluton)*, Iași.